

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
föredraget den 30 juni 2005¹

I — Inledning

1. Alltsedan domen i målet Foto-Frost² har samtliga domstolar i medlemsstaterna i Europeiska unionen varit skyldiga att begära ett förhandsavgörande från domstolen innan de ogiltigförklarar en av gemenskapens rättsakter. Nu har frågan uppkommit om den skyldigheten, som inte följer av fördragstexterna utan enbart grundas på rättspraxis, är absolut eller om undantag kan förekomma.

2. I den grekiska mytologin berättas att Sisyfos dömdes till det mödosamma arbetet att rulla en tung sten uppför en kulle för att när han väl nått toppen se den rulla ned igen, gå och hämta den och börja om igen i det

oändliga, utan någon hänsyn till hans utmattade tillstånd.³

3. Orsaken till det grymma straffet är oklar, men skälet kan vara hjältens djärvhet, som gudarna uppfattade som ett trots mot deras upphöjdhed.⁴

4. De nationella domstolarna, är på ett sätt som för tanken till Sisyfos, kung av Korint och dess grundare, nödgade att alltid begära ett förhandsavgörande om ogiltigheten hos gemenskapens rättsakter.

3 — Redan i Homeros Iliaden nämns Sisyfos, son till Atolos, vindarnas gud, där han kallas "slugast av alla män" (Homeros, *Iliaden*, tolkning av Ingvar Björkesson, Natur och Kultur, 1999, sjätte sången, vers 153, s. 125). Den första beskrivningen av hans provning ges dock i elfte sången, verserna 593–600, i Odysseén, under Odysseus besök i Hades:

"Sisyfos såg jag sen och de hemska kval han fick utstå när han med händerna vältrade upp ett jättelikt stenblock. Han tog av alla krafter spjärn med armar och fötter för att få blocket uppför ett berg; men just som han tänkte pressa det över bergets kam drog tyngden det neråt och emot slätten igen såg han blocket rulla försmädligt. Ån en gång tog han spjärn och började åter sin möda; lemnarna dröp av svett och dammet rök kring hans huvud." (Homeros, *Odysseén*, tolkning av Ingvar Björkesson, Natur och Kultur, 1995, s. 171).

4 — Kanske var Sisyfos indiskretion orsaken till hans olycka. Han berättade nämligen för Aisopos att Zeus enleverat hans dotter, nymfen Egina, med vilken han hade en passionerad förbindelse på en ö i Egeiska havet. Brunel, P. och Bastian, A., *Sisyphé et son rocher*. Ed. Du Rocher, Monaco, 2004, s. 34 och följande sidor.

1 — Originalspråk: spanska.

2 — Dom av den 22 oktober 1987 i mål 314/85, Foto-Frost (REG 1987, s. 4199; svensk specialutgåva, volym 9, s. 233).

5. Förevarande begäran om förhandsavgörande är intressant på så sätt att två av de faktorer som är avgörande för gränserna för domstolarnas behörighet att vända sig till EG-domstolen med stöd av artikel 234 EG sätts i relation till varandra.

6. Det kan mot bakgrund av omständigheterna i målet vid den nationella domstolen ifrågasättas om det verkligen är nödvändigt att begära ett förhandsavgörande från domstolen, eftersom svaret med all önskvärd tydlighet följer av ett tidigare, helt entydigt avgörande.

II — Bakgrunden till målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

7. Bakgrunden är av mindre betydelse för svaret på tolkningsfrågan, och den kan således redovisas mycket kortfattat.

8. Klaganden i målet vid den nationella domstolen, Gaston Schul Douane — Expeditur BV (nedan kallad Gaston Schul), ett företag som sysslar med tullförvaltning, lämnade den 6 maj 1998 in en importdekla-

ration för en sändning obearbetat rösocker från Brasilien till ett cif-pris⁵ som översteg varans tröskelpris.⁶

9. Då den föreskrivna ansökan inte lämnats in beräknade den behöriga tullmyndigheten de tilläggsavgifter som skulle tas ut på grundval av det vid tidpunkten gällande representativa priset på världsmarknaden.

10. Gaston Schul ifrågasatte beskattningsbeslutets giltighet, först på administrativ väg och därefter vid domstol.

11. College van Beroep voor het bedrijfsleven (nedan kallad College van Beroep), vid vilken talan väckts och vars avgörande inte kan ifrågasättas enligt nationell lagstiftning, vilandeförklarade förfarandet och ställde följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1. Är en nationell domstol i den mening som avses i artikel 234 tredje stycket EG enligt denna bestämmelse även skyldig

5 — Detta uttryck innefattar värdet på varorna samt kostnader för försäkring och transport (cost, insurance, freight). Enligt tullagstiftningen motsvarar det *foh*-priset (free on board), som omfattar det värde varorna har i ursprungslandet *plus* den faktiska transport- och försäkringskostnad som gäller till den plats där varorna förs in till gemenskapens tullområde.

6 — Det tröskelpris under vilket den kommersiella skyddsmekanismen kan tillämpas.

att vända sig till domstolen med en fråga som den som följer nedan avseende giltigheten av bestämmelser i en förordning, om domstolen har funnit att identiska bestämmelser i en annan liknande förordning är ogiltiga, eller kan den nationella domstolen lämna förstnämnda bestämmelser utan avseende mot bakgrund av de särskilda likheterna med de ogiltigförklarade bestämmelserna?

gemensamma organisationen av marknaden för socker,⁷ i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 3290/94 av den 22 december 1994 om de anpassningar och övergångsåtgärder som krävs inom jordbrukssektorn för att genomföra avtalen som slöts inom ramen för de multilaterala handelsförhandlingarna i Uruguayrundan⁸ (nedan kallad grundförordningen), föreskrivs att de importpriser som skall beaktas vid uttag av en tilläggsimporttull skall bestämmas på grundval av cif-priserna på partiet.

2. Är artikel 4.1 och 4.2 i kommissionens förordning (EG) nr 1423/95 av den 23 juni 1995 om tillämpningsföreskrifter för import av produkter från sockersektorn med undantag av melass ogiltig i den mån det i dessa bestämmelser föreskrivs att tilläggsbeloppet i princip skall beräknas på grundval av det representativa pris som avses i artikel 1.2 i förordning (EG) nr 1423/95 och det dessutom föreskrivs att dessa belopp endast skall beräknas på grundval av cif-importpriset för sändningen i fråga om importören begär det?"

13. Cif-importpriserna skall för detta ändamål kontrolleras mot de representativa priserna för produkten på världsmarknaden eller på gemenskapens importmarknad.

14. Nämnas kan att den nuvarande lydelsen av artikel 15.3 i grundförordningen omfattas av arbetet med att anpassa gemenskapsbestämmelserna efter det jordbruksavtal som ingicks inom ramen för Uruguayrundans multilaterala handelsförhandlingar och som antogs av gemenskapen med stöd av dåvarande artikel 228 i EG-fördraget (nu artikel 300 EG i ändrad lydelse).

III — Tillämpliga bestämmelser

A — Skyldigheten att begära tillämpning av cif-importpriset

12. I artikel 15.3 i rådets förordning (EEG) nr 1785/81 av den 30 juni 1981 om den

7 — EGT L 177, s. 4; svensk specialutgåva, område 3, volym 13, s. 110.

8 — EGT L 349, s. 105; svensk specialutgåva, område 3, volym 66, s. 52.

15. I de särskilda bestämmelserna om skyddsåtgärder föreskrivs i artikel 5.1 b i jordbruksavtalet att varje medlem i Världshandelsorganisationen kan ta ut tilläggstull på import av vissa produkter om det pris, till vilket denna import kan ske till dess tullområde "såsom det fastställts på grundval av importpriset c.i.f. uttryckt i medlemmens egen valuta", understiger ett tröskelpris ("utlösningpris" enligt terminologin i gemenskapens förordningar).

16. Kommissionen införde tillämpningsföreskrifter för grundtexten genom förordning (EG) nr 1423/95 av den 23 juni 1995 om tillämpningsföreskrifter för import av produkter från sockersektorn med undantag av melass.⁹

17. Enligt artikel 4.1 och 4.2 i förordning nr 1423/95 skall det importpris för sändningen som skall ligga till grund för en eventuell tilläggsavgift vara det representativa priset. När cif-priset är högre än det aktuella representativa priset får emellertid detta tillämpas på den berördes begäran.

18. I sådana fall skall ansökan åtföljas av vissa handlingar (kontrakt avseende köp, försäkring, transport, eller konossement, faktura, ursprungsintyg) för att visa att den uppgivna siffran är riktig och garantera ett belopp som motsvarar de tilläggsavgifter som skulle ha betalats om de hade beräknats på grundval av det representativa priset för produkten. Importören får tillbaka detta belopp om han visar att sändningen sålts under förhållanden som bekräftar priserna.

19. Av artikel 4.1 följer således att det importpris som tillämpas för att fastställa en tilläggsavgift, i avsaknad av en sådan begäran, är det representativa priset.

B — Huruvida den omständigheten att en begäran först inte ingetts kan rättas till i efterhand

20. De tillämpliga bestämmelserna vid rättelse av tulldeklarationer återfinns i gemenskapens tullkodex.¹⁰ Enligt artikel 65 andra stycket c får ingen rättelse medges om

9 — EGT L 141, s. 16.

10 — Rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT L 302, s. 1; svensk specialutgåva, område 2, volym 16, s. 4).

ansökan därom görs efter det att tullmyndigheterna har tillåtit att varorna frigörs.

24. Målet har tilldelats den stora avdelningen. Trots den prövade frågans uppenbara betydelse har det inte hållits någon förhandling.

21. I artikel 220 i samma kodex föreskrivs att en tullskuld kan bokföras i efterhand senast inom två dagar efter det att myndigheterna blivit medvetna om att den inte bokförts eller att den fastställts till ett lägre belopp än det till vilket detta lagligen skulle ha gjorts. Skulden skall inte bokföras i efterhand när det rätta beloppet inte har påförts "på grund av ett misstag från tullmyndigheternas sida och gäldenären ... inte rimligen [kunde] ha upptäckt detta, eftersom denne för sin del handlat i god tro och följt bestämmelserna i den gällande lagstiftningen i fråga om tulldeklarationen" (artikel 220.2 b).

V — Bedömning av tolkningsfrågorna

25. *College van Beroep* har ställt sin första fråga för att få klarhet i huruvida den så kallade doktrinen om *acte clair* inom tillämpningsområdet för artikel 234 tredje stycket EG, som den formulerades i domen i målet *CILFIT*,¹¹ kan tillämpas i fråga om giltigheten hos en av gemenskapens rättsakter.

IV — Förfarandet vid domstolen

26. Den andra frågan gäller särskilt överensstämmelsen mellan artikel 4.1 och 4.2 i förordning nr 1423/95 och överordnade gemenskapsrättsliga bestämmelser.

22. Begäran om förhandsavgörande inkom till domstolens kansli den 4 november 2003.

27. Det förefaller lämpligt att bedöma de hänskjutna tolkningsfrågorna i omvänd ord-

23. Nederländernas regering och kommissionen har deltagit i förfarandet i egenskap av intervenienter.

¹¹ — Dom av den 6 oktober 1982 i mål 283/81 (REG 1982, s. 3415; svensk specialutgåva, volym 6, s. 513).

ning. Jag börjar således med den andra, eftersom svaret på den omedelbart knyter an till målet vid den nationella domstolen.

ningen som skall ligga till grund för åläggandet av en eventuell tilläggsavgift på sockermarknaden vara det representativa priset. Cif-priset vid införseln i tullområdet tillämpas, när det är högre än det representativa priset, bara på den berördes begäran.

A — *Den andra tolkningsfrågan*

28. Den nederländska regeringen, kommissionen och den hänskjutande domstolen anser samtliga att artikel 4.1 och 4.2 i förordning nr 1423/95 är ogiltig eftersom de inte finner några relevanta skillnader i sak mellan dessa bestämmelser och bestämmelserna i artikel 3.1 och 3.3 i kommissionens förordning (EG) nr 1484/95 av den 28 juni 1995 om tillämpningsföreskrifter för ordningen för tillämpning av tilläggsbelopp för import och om fastställande av tilläggsbelopp för import av fjäderfäkött och ägg och av äggalbumin samt om upphävande av förordning nr 163/67/EEG.¹² Artikel 3.1 och 3.3 ogiltigförklarades genom dom av den 13 december 2001, Kloosterboer Rotterdam BV.¹³

30. Enligt den ogiltigförklarade artikel 3.1 och 3.3 i förordning nr 1484/95 föreskrivs även att cif-importpriset endast får beaktas på villkor att importören lämnar in en formell begäran om detta, till vilken vissa bevishandlingar skall fogas, och i alla andra fall föreskrivs att det representativa priset skall beaktas, vilket således som generell regel används.¹⁴

31. Som jag redan har påpekat¹⁵ är skyldigheten att lämna in en uttrycklig ansökan om tillämpning av cif-priset för fastställelsen av tilläggsbeloppet för import ogiltig av två skäl:

29. Enligt artikel 4.1 och 4.2 i förordning nr 1423/95 skall det importpris för sänd-

— för det första saknas tillräckligt stöd för denna skyldighet i rådets förordning (EEG) nr 2777/75 av den 29 oktober

12 — EGT L 145, s. 47.

13 — Dom av den 13 december 2001 i mål C-317/99, Kloosterboer Rotterdam BV (REG 2001, s. I-9863).

14 — Punkt 31 i den ovannämnda domen i målet Kloosterboer Rotterdam.

15 — Förslag till avgörande av den 2 maj 2001 i det ovannämnda målet Kloosterboer Rotterdam.

1975 om den gemensamma organisationen av marknaden för fjäderfäkött,¹⁶ i dess ändrade lydelse,

- för det andra strider skyldigheten mot artikel 5.1 i det jordbruksavtal som slöts inom ramen för Uruguayrundan.¹⁷

32. Samma dubbla oförenlighet¹⁸ gäller artikel 4.1 och 4.2 i förordning nr 1423/95, eftersom den strider

- dels mot artikel 15.3 i grundförordningen, det vill säga förordning nr 1785/81, i dess ändrade lydelse, enligt vilken de importpriser som skall beaktas vid uttaget av en tilläggsimporttull utgår från cif-importpriserna på det aktuella partiet,

— dels mot artikel 5.1 b och 5.5 i jordbruksavtalet, enligt vilken det är tillåtet att ta ut tilläggstull om det pris till vilket importen kan ske till tullområdet, "såsom det fastställts på grundval av importpriset c.i.f. för försändelsen uttryckt i medlemmens egen valuta, understiger ett tröskelpris.¹⁹

33. Vidare medgav kommissionen vid domstolen att de förfaranden som krävs för att ändra den ifrågasatta bestämmelsen har inletts.

34. Således råder ingen tvekan om att samma ogiltighetsgrund gäller för artikel 4.1 och 4.2 i förordning nr 1423/95 som för den bestämmelse som behandlades i domen i målet Kloosterboer Rotterdam. Även dessa bestämmelser bör således ogiltigförklaras.

B — Den första tolkningsfrågan

35. Sedan jag funnit att den ogiltighet som är föremål för målet vid den nationella

16 — EGT L 282, s. 77; svensk specialutgåva, område 3, volym 6, s. 213.

17 — Enligt bilaga 1 A till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen, vilket godkändes på Europeiska gemenskapens vägnar genom artikel 1.1 första strecksatsen i rådets beslut 94/800/EG av den 22 december 1994 om ingående, på Europeiska gemenskapens vägnar — vad beträffar frågor som omfattas av dess behörighet — av de avtal som är resultatet av de multilaterala förhandlingarna i Uruguayrundan (1986-1994) (EGT L 336, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 38, s. 3).

18 — Som i själva verket bara är en spegling av en och samma bristande överensstämmelse med det internationella avtal som grundförordningen är anpassad efter.

19 — Vilket motsvarar det genomsnittliga referenspriset för produkten i fråga.

domstolen föreligger; skulle jag kunna avstå från att besvara den första frågan eftersom svaret helt skulle sakna relevans. Genom att besvara den skulle man riskera att förvanska domstolens uppgift som är inriktad på att i samarbete med de nationella domstolarna främja en enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten i medlemsstaterna och inte att avge rådgivande utlåtanden i allmänna eller hypotetiska frågor.²⁰

ekonomin och stärka den nationella domstolens gemenskapsansvar, och således ligga helt i linje med god rättskipning i Europeiska unionen.

37. Sammanfattningsvis anser jag att domstolen bör besvara den fråga som den hänskjutande domstolen, med lovvärt mod och ansvarskänsla,²¹ har ställt i första hand.

36. Detta synsätt ter sig dock alltför formalistiskt och stämmer illa överens med domstolens pedagogiska förhållningssätt, som har föranlett den att i en omfattande och nyskapande rättspraxis precisera gränserna för den egna behörigheten att besvara tolkningsfrågor. Även om man inte anser att den hänskjutande domstolen behöver ha kännedom om räckvidden för dess skyldighet att begära ett förhandsavgörande om giltigheten när inget rimligt tvivel råder eftersom det finns relevant rättspraxis, är den fråga som tagits upp inte av hypotetisk karaktär i målet vid den nationella domstolen. Det är inte orimligt att tänka sig att College van Beroep ställde den andra frågan för att inte se sig tvingad att begära ett nytt förhandsavgörande om domstolen entydigt bekräftade skyldigheten att alltid vända sig till domstolen innan en gemenskapsrättsakt ogiltigförklaras. En uppmjukning av den skyldigheten skulle i hög grad bidra till process-

38. Såväl den nederländska regeringen som kommissionen anser att den exklusiva behörigheten att ogiltigförklara en rättsakt från gemenskapens institutioner tillkommer domstolen. De anser inte att det undantag som medges genom domen i målet CILFIT skall utvidgas till området för giltighetsfrågor, eftersom nackdelarna skulle väga tyngre än fördelarna.

39. Den nederländska regeringen har pekat på risken för att olika domstolar i medlemsstaterna skulle inta helt skilda ståndpunkter vilket skulle undergräva enhetligheten i gemenskapens rättsordning och den nöd-

20 — Dom av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman (REG 1995, s. I-4921), punkt 60, och av den 21 mars 2002 i mål C-451/99, Cura Anlagen (REG 2002, s. I-3193), punkt 26.

21 — Här kan jag inte förbigå inledningsraderna i Baudelairens dikt *Le Guignon*, i Det ondas blommor "Pour soulever un poids si lourd, Sisyphe, il faudrait ton courage" (Ch. Baudelaire, *Les fleurs du mal*, XI, Gallimard. La Pléiade, Paris 1975, s. 17).

vändiga rättssäkerheten. Den har vidare erinrat om att den nationella domstolen på vissa villkor har rätt att vidta preliminära åtgärder för att upphäva verkningarna av en gemenskapsrättsakt som den anser är ogiltig.

går tillbaka till 1980-talet när den geopolitiska situationen i Europeiska unionen var en helt annan och en stor del av den utveckling som skapat strukturen i samarbetet inom ramen för förhandsavgörandena fortfarande inte hade ägt rum.

40. Kommissionen har vägt argumenten för och emot en ändring av den rättspraxis som fastställdes genom domen i målet Foto-Frost²² och funnit att de senare överväger.

43. Före granskningen av om den faktiska och rättsliga ramen i förevarande mål medger ett undantag från principen om domstolens exklusiva behörighet, är det till hjälp att ge en kort översikt över rättspraxis.

41. Frågans betydelse är uppenbar eftersom ett jakande svar skulle innebära en mycket genomgripande ändring av rättspraxis. Ett godtagande av att de nationella domstolarna i situationer som den i målet vid den nationella domstolen ogiltigförklarar vissa bestämda gemenskapsrättsaker skulle bryta den exklusiva behörighet i detta avseende som domstolen tillerkände sig i domen i det ovannämnda målet Foto-Frost.

1. Granskning och kritik av domen i målet CILFIT

42. För att finna en lämplig lösning är det därför nödvändigt att undersöka om de faktiska omständigheterna och den rättsliga ramen i det mål som handläggs vid College van Beroep motiverar en ändring av de enligt rättspraxis nu gällande principerna. Dessa

44. Genom artikel 234 EG regleras strukturen för samarbetet mellan domstolen och medlemsstaternas domstolar på så sätt att de senare enligt artikelns andra stycke har rätt att begära ett förhandsavgörande, men när det inte finns något rättsmedel mot deras beslut enligt nationell lagstiftning så är de enligt tredje stycket skyldiga att ställa en tolkningsfråga till domstolen.

45. Domstolen har i takt med de tvister som den haft att avgöra klagdjort bestämmelsens

22 — Domen nämnd ovan.

räckvidd: den har å ena sidan preciserat konturerna vad gäller den synbarligen ovillkorliga skyldigheten för nationella domstolar i sista instans och å andra sidan gjort en rättslig distinktion med utgångspunkt från frågans föremål, beroende på om den gäller en gemenskapsrättsakts tolkning eller giltighet.

46. Skyldigheten att begära förhandsavgöranden för nationella domstolar i sista instans har mildrats genom rättspraxis i flera avseenden, genom att vissa undantag införts som kommer att nämnas nedan för att belysa betydelsen av förevarande begäran om förhandsavgörande.

47. För det första fastställde domstolen i domen i målet *Da Costa*²³ en gräns för denna plikt, genom att de nationella domstolarna befriades från skyldigheten när tolkningsfrågan är praktiskt taget likalydande med en fråga som redan har varit föremål för ett förhandsavgörande i ett liknande mål.²⁴ Detta är en följd av att skyldigheten att ställa nya tolkningsfrågor till domstolen skulle förlora sitt innehåll sedan EG-domstolen tolkat en gemenskapsbestämmelse.²⁵

48. I denna kategori, det vill säga rättspraxis som syftar till att åstadkomma en begränsning av skyldigheten för nationella domstolar i sista instans att begära förhandsavgöranden, bör domen i målet *CILFIT* särskilt nämnas. Genom den utvidgades de antal situationer där dessa domstolar inte är skyldiga att begära hjälp från domstolen till att omfatta fall där det redan föreligger rättspraxis från EG-domstolen varigenom den ifrågavarande rättsfrågan har avgjorts, oberoende av vilken typ av förfarande som lett fram till denna rättspraxis och även om "de tvistiga frågorna inte är helt identiska".²⁶ Hit hör även fall i vilka de nationella domstolarna anser att tolkningsfrågan saknar relevans²⁷ och fall i vilka den korrekta tillämpningen av gemenskapsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel om hur frågan skall avgöras. Slutligen måste den nationella domstolen, innan den drar slutsatsen att så är fallet, vara övertygad om att saken är lika uppenbar för domstolarna i de övriga medlemsstaterna, liksom för EG-domstolen.²⁸

49. Om man ser närmare på de praktiska implikationerna av domen i målet *CILFIT*, kan det konstateras att en strikt tolkning av dess principer skulle tvinga den nationella domstolen att vidta en empirisk genomgång

23 — Dom av den 27 mars 1963 i de förenade målen 28/62?30/62, *Da Costa* (REG 1963, s. 59 ; svensk specialutgåva, volym 1, s. 171).

24 — Domen i det ovannämnda målet *Da Costa*, s. 76.

25 — Domen i det ovannämnda målet *Da Costa*, s. 75.

26 — Domen i det ovannämnda i målet *CILFIT*, punkt 14.

27 — Domen i det ovannämnda i målet *CILFIT*, punkt 10.

28 — Domen i målet *CILFIT*, punkt 16.

av rättsordningarna i de övriga 24 medlemsstaterna för att komma fram till den inre övertygelsen att var och en av dess likar skulle bekräfta den korrekta tillämpningen av den gemenskapsrättsliga bestämmelsen.

förhållanden som råder år 2005 framstår det som befängt, eftersom det inte motsvarar det historiska syfte i vilket det beslutades, nämligen att korrigera den övertolkning av doktrinen om *acte clair* som vissa av medlemsstaternas domstolar i sista instans gjort sig skyldiga till.

50. I domen pekades även på de tolkningskrav som följer av gemenskapsrättens särskilda natur, dels genom att gemenskapsrätten använder en egen, särskild terminologi som inte nödvändigtvis sammanfaller med motsvarigheterna i de olika nationella rättsordningarna,²⁹ dels att varje bestämmelse måste sättas in i sitt sammanhang och tolkas mot bakgrund av gemenskapsrätten som helhet, dess syften och dess utvecklingsstadium.³⁰

53. Den faktiska omöjligheten att tillämpa CILFIT-metoden gör att det är lätt att förstå att domstolen, de få gånger den senare har åberopat den domen, har inskränkt sig till att erinra den hänskjutande domstolen om denna rättspraxis och endast upprepat formuleringen att den korrekta tillämpningen av gemenskapsrätten skall vara så uppenbar att "det saknas utrymme för rimligt tvivel".³² Egendomligt nog undviker domstolen helt att nämna det inledande kravet att den nationella domstolen kommer till övertygelsen att dess likar i de övriga medlemsstaterna och domstolen uppfattar den ifrågasatta bestämmelsen på exakt samma sätt.

51. I domen i målet CILFIT framhölls även att gemenskapsrätten är mångspråkig till sin karaktär, med bestämmelser avfattade på flera språk, för närvarande tjugo och att de olika språkversionerna uttryckligen erkänns som lika giltiga.³¹

52. Sammanfattningsvis var det föreslagna "testet" inte möjligt att tillämpa vid den tidpunkt då det formulerades, men under de

54. Samma tystnad råder i informationsmeddelandet om begäran om förhandsavgörande från nationella domstolar, både i den tidigare och i den senaste versionen och detta beror inte på ett förbiseende.³³ Således hänvisas det varken i den första versionen

29 — *Ibidem*, punkt 19.

30 — *Ibidem*, punkt 20.

31 — *Ibidem*, punkt 18.

32 — Dom av den 17 maj 2001 i mål C-340/99, TNT Traco SpA (REG 2001, s. I-4109), punkt 35, och av den 30 september 2003 i mål C-224/01, Köbler (REG 2003, s. I-10239), punkt 118.

33 — Informationsmeddelanden från domstolen av den 18 juni 1996 respektive den 8 mars 2005 (EGT C 143, s. 1).

eller de senare riktlinjerna, punkterna 11–14, angående begäran om förhandsavgörande avseende en tolkning, över huvud taget till det kravet.

faktum att det finns flera språkversioner ytterligare ett skäl för att inte inta en överdrivet bokstavlig hållning till tolkningen av gemenskapsrättsliga bestämmelser utan lägga större vikt vid bestämmelsernas sammanhang och allmänna system och vid deras föremål och syfte.³⁵

55. Anvisningarna är visserligen av rent informativ — inte normativ — karaktär, men det förefaller märkligt att domstolen fortfarande skulle se lika strikt på detta krav, när den inte ens kortfattat hänvisar till dess principer i samband med att den ger de nationella domstolarna vägledning för att stärka mekanismen för rättsligt samarbete. Om kravet, såsom det formuleras i domen i målet CILFIT, verkligen tillmättes så stor betydelse, skulle det logiska vara att verkligen analysera det, i synnerhet i ett dokument av denna typ.

57. Likaså förespråkade generaladvokaten Tizzano, i förslaget till avgörande inför domen i målet Lyckeskog,³⁶ den tolkningen att domstolen velat understryka att den nationella domstolen måste vara särskilt försiktig innan den utesluter att det föreligger några rimliga tvivel.

56. Jag kan med viss tillfredsställelse konstatera att andra generaladvokater delar min uppfattning. Generaladvokaten Jacobs konstaterade närmare bestämt i sitt förslag till avgörande inför domen i målet Wiener³⁴ att domen i målet CILFIT inte skall anses förutsätta att de nationella domstolarna undersöker varje gemenskapsrättslig bestämmelse på alla de officiella gemenskapsspråken, vilket domstolen sällan gör trots att den har långt bättre möjligheter att göra detta än de nationella domstolarna. Tvärtom är det

58. Mot bakgrund av alla dessa argument bör domstolen ta sitt ansvar och korrigera den rättspraxis som fastställdes genom domen i målet CILFIT eller åtminstone göra den mindre ingripande så att den anpassas efter dagens krav. Mot bakgrund av att de nationella domstolarnas kännedom om gemenskapsrätten har ökat väsentligt sedan år 1983 svarar nämligen endast en mindre strikt tolkning av domen mot det rättsliga samarbetets principer. Denna rättspraxis som tjänade sin uppgift i ett väl avgränsat

35 — Punkt 65 i förslaget till avgörande inför det i föregående fotnot nämnda målet.

36 — Dom av den 4 juni 2002 i mål C-99/00, Lyckeskog (REG 2002, s. I-4839), särskilt punkt 75 i förslaget till avgörande.

34 — Dom av den 20 november 1997 i mål C-338/95, Wiener (REG 1997, s. I-6495).

skede av gemenskapens historia, vilket nu är ett passerat stadium i gemenskapsrättens utveckling, bör nu sedan den varit gällande i tjugotvå års tid korrigeras.

fråntogs på så sätt nationella domstolar mot vars avgöranden det finns rättsmedel enligt nationell lagstiftning sin "befogenhet att ogiltigförklara rättsakter från gemenskapens institutioner".³⁸

59. Även den ökning av mål vid domstolen som kan förutses, taktiken i fråga om nyanslutningar och den måttnad som skulle bli följden av en strikt tillämpning av domen i målet CILFIT talar för lösningar som återför behörigheten till de nationella domstolarna. En omstrukturering av dialogen mellan domstolarna genom en adekvat tolkning av artikel 234 EG skulle nämligen sannolikt bidra till att koncentrera den höga gemenskapsdomstolens verksamhet på mål som rör frågor av allmänt intresse, vilket skulle vara positivt för dess rättspraxis.³⁷

61. Skälen för denna dom är så kända att de inte behöver upprepas, det räcker att erinra om dem genom en hastig uppräknig.

2. Domen i målet Foto-Frost

60. Domstolen har modifierat de nationella domstolarnas möjlighet att ställa tolkningsfrågor med stöd av artikel 234 andra stycket EG, så att den har getts samma karaktär av skyldighet som gäller för domstolar i sista instans. Genom domen i målet Foto-Frost

62. För det första skulle skilda uppfattningar mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om giltigheten av gemenskapens rättsakter äventyra enhetligheten i gemenskapens rättsordning och innebära ett intrång i grundläggande rättssäkerhetskrav;³⁹ detsamma gäller kravet på sammanhang i det rättskyddssystem som införts genom fördraget, i vilket domstolen har ålagts att granska lagenligheten av de rättsakter som antas av institutionerna,⁴⁰ och slutligen är det domstolen som har de bästa förutsättningarna att avgöra giltigheten av en rättsakt som antagits av gemenskapen, eftersom de gemenskapsinstitutioner vars rättsakter ifrågasätts i enlighet med artikel 20 i protokollet om stadgan för Europeiska ekonomiska gemenskapens

37 — Denna ståndpunkt uttrycks i förslaget till avgörande i det ovannämnda målet Wiener, punkt 62.

38 — Domen i det ovannämnda målet Foto-Frost, punkt 15.

39 — *Ibidem*.

40 — Domen i det ovannämnda målet Foto-Frost, punkt 16.

domstol har rätt att intervensera i de mål som handläggs i Luxemburg för att hävda dessa akters giltighet.⁴¹

63. Nämnas bör även att domstolen i domen i målet Hoffmann-La Roche,⁴² som föregick avgörandet i målet Foto-Frost, befriade den nationella domstolen från skyldigheten att till domstolen föra vidare en sådan fråga om tolkning eller giltighet som har uppkommit under ett interimistiskt förfarande, under förutsättning att det står vardera parten fritt att inleda ett förfarande i huvudsaken under vilket den fråga som avgjorts interimistiskt under det summariska förfarandet kan prövas på nytt och bli föremål för ett hänskjutande till domstolen.⁴³ Noteras skall att det i domen i målet Foto-Frost även konstateras att detta fall är det enda undantaget från skyldigheten att ställa tolkningsfrågor angående giltigheten hos en rättsakt (punkt 19), men till skillnad från i generaladvokaten Mancinis⁴⁴ förslag till avgörande saknas hänvisningar till domen i målet Hoffmann-La Roche.

64. I domen i målet Zuckerfabrik⁴⁵ konstateras vidare att nationella domstolar har behörighet att bevilja uppskov med verkställigheten av ett nationellt förvaltningsbeslut som antagits på grundval av en gemenskapsförordning. Genom de krav som gäller

för uppskov med verkställigheten av en rättsakt vars giltighet ifrågasatts uppställs utan tvekan strikta gränser för den möjligheten. Uppskov kan nämligen endast medges när den nationella domstolen hyser allvarliga tvivel om gemenskapsrättsaktens giltighet och om ärendet är brådskande och sökanden riskerar att tillfogas en allvarlig och irreparabel skada, och den nationella domstolen tar vederbörlig hänsyn till gemenskapens intressen.⁴⁶

65. Genom senare rättspraxis har antalet situationer i vilka interimistiska åtgärder är tillåtna medan en begäran om förhandsavgörande behandlas utökats. Således utesluter inte artikel 249 EG, enligt domen i målet Atlanta Fruchthandelsgesellschaft m.fl. I,⁴⁷ att medlemsstaternas domstolar vidtar interimistiska skyddsåtgärder för att strukturera eller reglera situationer eller rättsförhållanden som påverkas av en intern rättsakt som grundas på en gemenskapsförordning vars giltighet är ifrågasatt.

3. Målet vid den nationella domstolen mot bakgrund av domarna i målen CILFIT och Foto-Frost

66. Det bör, sedan dessa förutsättningar klargjorts, utredas om College van Beroep inför den ifrågasatta gemenskapsrättsaktens

41 — Domen i det ovannämnda målet Foto-Frost, punkt 18.

42 — Dom av den 24 maj 1977 i mål 107/76, Hoffmann-La Roche (REG 1977, s. 957; svensk specialutgåva, volym 3, s. 375).

43 — Domen i det ovannämnda målet Hoffmann-La Roche, punkt 6.

44 — Förslag till avgörande inför domen i målet Foto-Frost (REG 1987, s. 4211), särskilt punkt 6, andra stycket.

45 — Dom av den 21 februari 1991 i de förenade målen C-143/88 och C-92/89, Zuckerfabrik (REG 1991, s. I-415; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-19).

46 — *Ibidem*, punkt 33.

47 — Dom av den 9 november 1995 i mål C-465/93, Fruchthandelsgesellschaft m.fl. I (REG 1995, s. I-3761).

uppenbara ogiltighet har rätt att ogiltigförklara den med stöd av den doktrin om *acte clair* som formulerades i domen i målet CILFIT, trots att den enligt domen i målet Foto-Frost är tvingad att begära ett förhandsavgörande om giltigheten från domstolen. För att medge denna möjlighet, som förespråkas av en riktning inom doktrinen,⁴⁸ krävs att de villkor som anges i domen i målet CILFIT är uppfyllda, utan att grunderna för domen i målet Foto-Frost undermineras.

67. Det har i princip visats att den hänskjutande domstolen står inför en bestämmelse som till sitt innehåll är identisk och som är insatt i ett tidsmässigt och i sak mycket liknande sammanhang som en annan bestämmelse som ogiltigförklarades i domen i målet Kloosterboer Rotterdam,⁴⁹ vilket med en parafra på domen i målet CILFIT innebär att den korrekta tillämpningen av gemenskapsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel angående svaret på den aktualiserade frågan. Bortsett från att det formellt är fråga om en annan gemenskapsrättsakt skulle man kunna hänvisa till domen i målet Da Costa, eftersom även domen i målet Kloosterboer meddelades i ett förfarande enligt artikel 234 EG.

68. Det ter sig således inte orimligt att hävda att frågan om giltigheten av artikel 3.1 och 3.3 i förordning nr 1484/95, som diskuterades i domen i målet Kloosterboer Rotterdam, och frågan om giltigheten av artikel 4.1 och 4.2 i förordning nr 1423/95, som behandlas i förevarande begäran om förhandsavgörande är "praktiskt taget likalydande" i den mening som avses i domen i målet Da Costa,⁵⁰ enligt vilken den nederländska domstolen inte skulle vara skyldig att hänskjuta frågan till domstolen.

69. Det faktum att överensstämmelsen mellan omständigheterna i de båda målen är så stor stärker dessutom känslan av att ingen nationell domstol i en liknande situation skulle hysa något rimligt tvivel i fråga om den riktiga tillämpningen av gemenskapsrätten, särskilt som det ursprungliga skälet för artiklarnas ogiltighet i de två förfarandena, nämligen att kommissionen överskred gränserna för sin genomförandebehörighet,⁵¹ är detsamma.

70. Det skulle således vara fråga om den sista av de situationer som anges i domen i målet CILFIT, eftersom det föreligger ett tidigare avgörande från domstolen i vilket en bestämmelse som är identisk med den som ifrågasatts i målet vid den nationella domstolen har ogiltigförklarats, och de striktaste

48 — Se, exempelvis, Couzinet, J.-F., "Le renvoi en appréciation de validité devant la Cour de Justice des Communautés européennes", i *Revue trimestrielle de droit européen*,

49 — Domen i det ovan (i fotnot 13) nämnda målet Kloosterboer.

50 — Se punkt 47 i detta förslag till avgörande.

51 — Domen i det ovan (i fotnot 13) nämnda målet Kloosterboer, punkt 29.

tolkningskraven enligt doktrinen om *acte clair*, som utesluter varje annan tolkning, således skulle vara uppfyllda.⁵²

71. I förevarande mål motsvarar gemenskapsbestämmelsens ogiltighet de parametrar som angavs i domen i målet CILFIT.

72. Detta är dock inte tillräckligt för att den nederländska domstolen skall ha rätt att uttala sig om bestämmelsens olämplighet utan en vederbörlig begäran om förhandsavgörande, eftersom det också är nödvändigt att ta hänsyn till arvet från domen i målet Foto-Frost.

73. I fråga om garantin för en enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten skulle, för det första, en ogiltigförklaring från en nationell domstol i ett fall som det förevarande där ett liknande avgörande från domstolen föreligger knappast innebära en risk för skillnader som kan äventyra enhetligheten i gemenskapens rättsordning.

74. Mot bakgrund av målets särdrag, som utan tvekan är relativt ovanliga, anser jag att rättsstridigheten framstår så tydligt att ingen

domstol i en medlemsstat skulle inta en avvikande ståndpunkt. Mot bakgrund av omständigheterna i målet är dessutom risken för oförenliga domslut från de nationella domstolarna så liten att den är försumbar.

75. Vad för det andra beträffar kravet på sammanhang i det rättsskyddssystem som införts genom fördraget, så framgår av punkterna 16 och 17 i domen i målet Foto-Frost att domstolen har tillerkänt sig exklusiv behörighet att ogiltigförklara en rättsakt som antagits av en gemenskapsinstitution, vilket innebär att den behörighet som följer av artikel 230 EG skall kompletteras med behörigheten att fastställa samma rättsakts ogiltighet, om frågan härom uppkommer vid en nationell domstol. Det förefaller således obestridligt att domstolen vid den historiska tidpunkten år 1987 inte hade för avsikt att dela detta privilegium med de nationella domstolarna, trots utformningen av artikel 234 EG, som uttryckligen ålägger dem denna uppgift, medan skyldigheten att begära förhandsavgöranden begränsas till domstolar i sista instans, beträffande vilka risken för verkliga olikheter i fråga om tillämpningen av gemenskapsrätten är störst.

76. Vidare fastslogs i den rättspraxis som föregick domen i målet Foto-Frost presumptionen för samtliga gemenskapsrättsakters giltighet så länge som deras ogiltighet inte

52 — Angående de olika tolkningarna och striktheten i fråga om detta krav i domen i målet CILFIT, Lenaerts, K., "L'arrêt CILFIT", i *Cahiers de droit européen*,

slagits fast av en behörig domstol,⁵³ vilket innebär att förutsättningen för att en rättsakt skall vara uppenbart rättsstridig är ett tidigare avgörande av den innebörden från domstolen.⁵⁴

77. För det tredje kan ståndpunkten att domstolen har de bästa förutsättningarna att avgöra lagenligheten av en rättsakt som antagits av gemenskapen — eftersom de gemenskapsinstitutioner vars rättsakter ifrågasätts i enlighet med artikel 20 i protokollet om stadgan för Europeiska ekonomiska gemenskapens domstol har rätt att intervensera för att hävda dessa rättsakters giltighet⁵⁵ — kritiserar därför att det inte går att se något som helst hinder i den nationella processlagstiftningen för att den berörda institutionen intervenerar när giltigheten hos en av dess rättsakter ifrågasätts eller för att den kallas ex officio.

78. Om domstolen skulle ge den nationella domstolen rätt att ogiltigförklara en av gemenskapens rättsakter skulle det vidare vara lämpligt att ställa upp villkoret att den institution från vilken rättsakten härrör ges tillfälle att delta i förbandet.⁵⁶

79. Det är svårt att inte misstänka att domstolen har tillerkänt sig den exklusiva rätten att ogiltigförklara gemenskapens rättsakter mer av rädsla för att öppna giltighetsfrågornas Pandoras ask, än av hänsyn till den egentliga risk som mål som det som handläggs vid College van Beroep innebär. Det är därför lämpligt att betrakta det system för rättsligt samarbete som inrättas genom fördraget närmare och fokusera analysen på möjligheten att tillerkänna de nationella domstolarna denna behörighet.

4. Reflektioner angående domen i målet Foto-Frost mot bakgrund av mekanismen för rättsligt samarbete i artikel 234 EG

80. Av hänsyn till omprövningen av domen i målet Foto-Frost har förevarande mål överlämnats till domstolens stora avdelning. Betydelsen av det avgörande som nås skulle motivera att förbandet kompletterades med en förhandling för en djupare behandling av den hänskjutna frågan med större delaktighet från medlemsstaterna och gemenskapens institutioner. Detta skulle berika debatten och ge den en diskursiv dimension⁵⁷ som är oundgänglig vid prövningen av kompetensfördelningen mellan domstolen och de nationella domstolarna inom unionen.⁵⁸ Genom

53 — Dom av den 13 februari 1979 i mål 101/78, Granaria BV mot Hoofdprodukschap voor Akkerbouwprodukten (REG 1979, s. 623; svensk specialutgåva, volym 4, s. 369).

54 — Detta följer åtminstone av dom av den 13 maj 1981 i mål 66/80, International Chemical Corporation (REG 1981, s. 1191; svensk specialutgåva, volym 6, s. 97).

55 — Domen i det ovan nämnda målet Foto-Frost, punkt 18.

56 — Dyrberg, P., "La aplicación uniforme del derecho comunitario y las sentencias CILFIT y Foto-Frost", i *Ordenamiento jurídico comunitario y mecanismos de tutela judicial efectiva*, Vitoria, 1995, s. 247 och följande sidor, särskilt s. 255.

57 — Sarmiento, D., *Poder judicial e integración europea*, Garrigues y Thomson Civitas, Madrid, 2004, s. 334, förespråkar den tanken när målen är av konstitutionell karaktär och hävdar att "i ett EG/EU som blir alltmer konstitutionaliserat har uppbyggnaden av en rättskipande makt enligt en diskursiv princip kommit att bli en nödvändighet".

58 — Isaac, G., anser i "La modulation par la Cour de justice des Communautés européennes des effets dans le temps de ses arrêts d'invalidité", i *Cahiers de droit européen*,

att på så sätt stärka den processuella ramen skulle man förbättra analysen i sökandet efter en nyanserad lösning, som nås genom den mångfaldiga och mångsidiga dialog som är en del av den europeiska verkligheten och som skulle skapa ett klimat av förtroende i det rättsliga samarbete som inrättas genom artikel 234 EG. Dessutom kan domstolen alltid vid minsta tecken på uppror återta det ansvar som överlätits på den nationella domstolen, på samma sätt som Sisyfos när han väl fått livet tillbaka återvände till Hades vid Hermes hand.⁵⁹ Domstolen var inte av den uppfattningen och kanske saknas omständigheter som kan ligga till grund för en ändring av dess rättspraxis, men det vore i alla händelser möjligt att besluta att inleda det muntliga förfarandet.

81. Det skall inledningsvis betonas att domstolen i domen i målet Foto-Frost tillerkände

sig en uppgift som helt saknar stöd i lydelsen av artikel 234 EG⁶⁰ genom att skapa en *skyldighet* att begära ett förhandsavgörande i fall där fördragets upphovsmän endast hade föreskrivit en *möjlighet*,⁶¹ och *på de nationella domstolarnas bekostnad* tillerkänna sig exklusiv behörighet att kontrollera effektiviteten i gemenskapens rättsakter.⁶² Förr eller senare kommer förhållandena att återgå till det normala, och den nationella domstolen kommer att återta den framträdande roll som den inom ramen för det rättsliga samarbetet skall dela med domstolen och lämna den mer undanskymda roll som domstolen i Luxemburg i sin övervakningsiver tilldelat den.

82. Förevarande mål kan bidra till omstruktureringen av de respektive ansvarsområdena, under förutsättning att domstolen visar tillräcklig mognad för att utvidga frågan angående giltigheten till att omfatta doktrinen om *acte clair* som tillämpades i domen i målet CILFIT i samband med en begäran om förhandsavgörande av en tolkningsfråga.

83. Vidare har en riktning inom doktrinen försökt läsa mellan raderna i den domen och

59 — Camus, A., *Myten om Sisyfos*, översättning av Gunnar Brandell och Bengt John, Albert Bonniers förlag, tredje utgåvan i Delfinserien 2004, s. 96, berättar att Sisyfos, då han var nära döden, oförsiktigt nog försökte sätta sin hustrus kärlek på prov. Han befallede henne att kasta hans döda kropp mitt på torget. Sisyfos kom därpå till underjorden. Han var förgrymmad över hustruns lydnad, som så helt stred mot den mänskliga kärlekens lagar, och erhöi tillåtelse av Pluton att återvända till jorden för att straffa henne. Men då han återsett världens leende ansikte, smakat vattnet och solen, känt de heta klipporna och havet, ville han inte längre gå tillbaka till underjordens skuggor. Plutons befallningar, hans vrede och varningar hjälpte inte. Ännu många år levde han med den mjukt buktande golfen, det glänsande havet och all jordens fröjder framför sina ögon. Gudarna höll rådslag. Mercurius kom för att gripa den djärve och förde honom med våld bort från hans glädje till underjorden, där stenen låg och väntade på honom. P. Brunel och A. Bastian, aa., s. 51, pekar på Camus latinisering i detta avseende, som tillskrivs hans källor, främst *Mythologie* av Commelin och Grand Larousse. Därför hänvisar han till Pluton i stället för till Hades och till Mercurius i stället för till Hermes. Dessa författare, aa., s. 45 och 46, påstår att historien om den obegravda kroppen planerades av honom själv, eftersom han kort före sin död bad sin hustru att inte hedra honom med en begravning, för att på det sättet få en förevändning för att återvända till de levandes värld.

60 — Glaesner, A., "Die Vorlagepflicht unterinstanzlicher Gerichte im Vorabentscheidungsverfahren", i *Europarecht*, nr 2/1990, s. 143 och följande sidor; Barav, A., "Le renvoi préjudiciel communautaire", i *Justices*, nr 6, april/juni 1997, s. 1 och följande sidor och Perek, J., "La pratique du renvoi préjudiciel en droit communautaire", Paris 2001, s. 78, även om den senare inte hävdar detta så kategoriskt.

61 — Barav, A., aa., s. 5.

62 — Barav, A., aa., s. 6.

utläsa en annan innebörd än den som följer av en första läsning av texten.⁶³

84. Domen i målet CILFIT behandlade visserligen doktrinen om *acte clair* inom ramen för en tolkningsfråga, men i själva verket innehöll avgörandet en uppmaning till de högsta nationella domstolarna att vara varsamma vid behandlingen av en fråga som uppstår till följd av tolkningen eller tillämpningen av gemenskapsrätten.⁶⁴ Teorin om *acte clair* rör sig i alla händelser, på grund av de strikta villkor som den inramas av, på ett abstrakt plan som begränsar den till en teoretisk, symbolisk sfär.⁶⁵

85. Det finns heller ingen anledning att utan vidare förkasta den tanke som framfördes innan domarna i målen CILFIT och Foto-Frost meddelades, att det finns uppenbart rättsstridiga rättsakter⁶⁶ som av det skälet skall anses ogiltiga eller otillämpliga av den nationella domstolen utan en begäran om förhandsavgörande, särskilt under omständigheter som de som råder i förevarande mål.

86. Återföringen av behörigheter till de nationella domstolarna i linje med fördragets lydelse och anda skulle, om än begränsat till sådana fall, det vill säga erkännandet av en teori om uppenbart ogiltiga rättsakter inom ramen för en begäran om förhandsavgörande om en rättsakts giltighet, främja en dialog mellan domstolarna baserad på ömsesidig respekt för deras respektive rättigheter.⁶⁷

87. Vidare hänvisas det i punkt 17 domen i målet Foto-Frost, till stöd för att domstolen tillerkänts exklusiv behörighet att ogiltigförklara gemenskapens rättsakter, till att en sådan exklusiv behörighet enligt artikel 230 EG även tillerkänns domstolen i fråga om talan om ogiltigförklaring. Domstolens monopol på att pröva dessa mål har dock, med rätta, ifrågasatts därför att det inte följer av bestämmelsens lydelse.⁶⁸ Om artikel 234 EG tolkades så att de nationella domstolarna har rätt att underkänna sådana rättsakters giltighet skulle en hänvisning i artikel 230 EG till att denna behörighet exklusivt ankommer på domstolen logiskt sett inte vara nödvändig.

88. Att till varje pris vidmakthålla skyldigheten att begära ett förhandsavgörande under de förhållanden som råder i målet Gaston Schul, när bestämmelsen är uppenbart ogiltig, är dessutom ett utslag av en

63 — Rasmussen, H., "The European Court's *Acte Clair* Strategy in C.I.L.F.I.T. (Or: *Acte Clair*, of Course! But What does it Mean?)", i *European Law Review*, nr 10/1984, s. 242 och följande sidor.

64 — Rasmussen, H., aa., s. 259.

65 — Lenaerts, K., aa., s. 500 och Boulouis, J. och Darmon, M., i "*Contentieux communautaire*", Paris. 1997, s. 27.

66 — Vilket på sin tid framhölls av Couzinet, J.-F., aa., s. 659.

67 — Barav, A., aa., s. 1.

68 — Dyrberg, P., aa., s. 254.

alltför strikt formalism som inte är förenlig med principen om god rättskipning. I det avseendet är College van Beroeps synpunkter angående processekonomi relevanta.

89. Man kan inte ålägga den nationella domstolen ett lika fruktlöst arbete som det Sisyfos fick utföra. Albert Camus har skrivit den kanske mest lysande betraktelsen över denna gestalt, som han kallade "den absurde hjälten",⁶⁹ då det inte finns någon hemskare dom än ett onyttigt och hopplöst arbete. I slutet av sitt verk kommer dock Camus till slutsatsen att "Sisyfos [visar sig] som sitt ödes överman. Han är starkare än sin klippa"⁷⁰ och besegrar den med sitt medvetande.⁷¹ "Den klarsynthet, som borde utgöra hans olycka, blir samtidigt en bekräftelse på hans seger."⁷²

90. Till skillnad från vad som är fallet i fråga om annan nyskapande rättspraxis som långsamt har införlivats i fördragstexterna, bör

det avslutningsvis konstateras att domen i målet Foto-Frost inte har fått genomslag i den europeiska lagstiftningen. Flera tillfällen har nämligen passerat, särskilt Maastrichtfördraget, Amsterdamfördraget, Nicefördraget och Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, utan att detta bidrag från domstolen förts in i texten om unionens överrättsliga nivå. Denna tystnad är mycket talande och ger intryck av en bristande acceptans för detta artificiellt inrättade monopol.

91. Mot bakgrund av ovan sagda anser jag att den första tolkningsfråga som har hänskjutits av den nederländska domstolen skall besvaras så att de nationella domstolarna i medlemsstaterna, under omständigheterna i målet, har rätt att avstå från att tillämpa den gemenskapsrättsakt vars giltighet har ifrågasatts. Min övertygelse, att den rekommenderade lösningen inte utgör någon som helst risk för gemenskapsrättens enhetlighet, grundas i sista hand på att de nationella domstolarna om minsta tvekan råder kommer att använda sin "förmåga att vara försiktig"⁷³ och alltid välja att begära ett förhandsavgörande.

69 — Camus, A., aa., s. 98.

70 — Camus, A., aa., s. 98.

71 — Denna aspekt framgår av konstens återgivning av Sisyfos. På Tizians magnifkärning, som kan ses på Pradomuseet i Madrid, ser vi klippans enorma mått och hjälten ansträngning för att flytta den. Hans huvud försvinner bland stenens ojämligheter, som slukar all hans möda. Än en gång vill jag citera Camus (aa. s. 97): "Ansiktet hos den som trålar bland stenarna är självt av sten." Men i målningens fond finns ett ljus som lyser upp scenen och antyder en aning av triumf. I den tyske konstnären Schmidt-Hofers skulptur förefaller Sisyfos atletiska kropp vara gjuten i brons och upprerets mod förenas med lyckan hos den som utträttat ett betydelsefullt död, i en harmoni av former och idéer som omedelbart förmedlar den mytologiska hjälten hela betydelse.

72 — Camus, A. aa. s. 98, som tillägger att "Det finns inte något öde som inte kan besegras med föraktets hjälp".

73 — Jag tillåter mig att låna den mest kända delen av titeln på den spanska författaren Baltasar Graciáns (1601–1658) kända verk "Handbok i förmågan att vara försiktig" som gavs ut första gången i staden Huesca år 1647 (Natur och kultur, 1998, svensk översättning Ellsabeth Helms). Det fullständiga verket består av 300 kommenterade aforismer som förmedlar praktisk kunskap om den varsamhet och omsorg som krävs för att med framgång möta vardagens utmaningar. Den skiljer sig därigenom tydligt från François Duc de La Rochefoucaults. 1613–1680, maximer och Francisco de Quevedos. 1580–1645, sentenser, som är satiriska och sarkastiska, om än inte mindre roande och upplysnande.

VI — Förslag till avgörande

92. Mot bakgrund av ovanstående överväganden föreslår jag att domstolen skall besvara de tolkningsfrågor som har ställts av College van Beroep på följande sätt:

- ”1) En domstol, i den mening som avses i artikel 234 tredje stycket EG, är på grund av den bestämmelsen inte skyldig att ställa en tolkningsfråga om giltigheten av en rättsakt från institutionerna, utan kan avstå från att tillämpa den, när EG-domstolen själv redan har ogiltigförklarat en annan likvärdig bestämmelse och samma ogiltighetsgrund gäller för rättsakten i fråga.

- 2) Artikel 4.1 och 4.2 i kommissionens förordning (EG) nr 1423/95 av den 23 juni 1995 om tillämpningsföreskrifter för import av produkter från sockersektorn med undantag av melass är ogiltig i den mån det däri föreskrivs att tilläggsbeloppet skall fastställas på grundval av det representativa priset.”